herpy

KAMELEONY

Spiny Chameleon

Furcifer verrucosus

Furcifer verrucosus to jeden z największych kameleonów Madagaskaru, zamieszkujący gorące, suche lasy kolczaste na południu i południowym zachodzie wyspy. Samiec osiąga do 57 cm i ma wysoki hełm oraz grzebień z kolcami wzdłuż grzbietu, natomiast samica jest znacznie mniejsza i brązowawa. Gatunek jest płochliwy, dużo pije i wymaga silnego ogrzewania, UVB oraz chłodnego okresu zimą.

Rodzina: Chamaeleonidae Dawna nazwa: *Chamaeleo verrucosus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**21-57 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**2-5 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Półpustynia i suchy las**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 60 × 120 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**31-35 °C**
Temperatura w nocy	**15-22 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**15-25 °C** 8 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**6-10 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**30-50 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**270-365 dni** przy 20-23 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Furcifer verrucosus należy do największych kameleonów Madagaskaru. Samce osiągają do 57 cm długości razem z ogonem, ale większość dorosłych samców ma 40-50 cm. Samice są znacznie mniejsze i dorastają najwyżej do około 21 cm. Samiec ma wysoki hełm i grzebień grzbietowy z maksymalnie 40 kolcami, który sięga do połowy ogona; samica ma niższy hełm i tylko 4-5 małych kolców na przedniej części tułowia. Obie płcie mają grzebień pod brodą. Nazwa gatunkowa pochodzi od łacińskiego *verruca*, brodawka, i nawiązuje do powiększonych łusek, które nadają skórze brodawkowaty wygląd.

Samce są najczęściej szarobrązowe, ale w stresie zmieniają barwę na turkusową lub trawiastozieloną z białym, przerywanym pasem wzdłuż boku. U samców występuje kilka odmian barwnych, m.in. zielononiebieska, z czerwoną głową oraz ciemniejsza, oliwkowozielona z dłuższymi kolcami grzbietowymi. Samice są szare, brązowe lub rdzawe z jaśniejszym

brzuchem, a gdy są gotowe do kopulacji lub ciężarne, pojawiają się u nich tony od pomarańczowych do czerwonych.

Wyróżnia się dwa podgatunki, *F. v. verrucosus* i *F. v. semicristatus*, przy czym ten drugi występuje tylko na najdalszym południu Madagaskaru. Genetycznie gatunek dzieli się na grupę południowo-zachodnią i południowo-wschodnią, a zmienność narządów kopulacyjnych samców oraz chromosomów sugeruje, że pod tą nazwą może kryć się kilka gatunków.

Gatunek został opisany w 1829 roku przez Georges'a Cuviera. Mimo swoich rozmiarów jest płochliwy i często godzinami siedzi nieruchomo na gałęzi, przyciśnięty do niej, przez co trudno go dostrzec. Przypomina *Furcifer oustaleti* i często bywa z nim mylony, ale wymaga innego klimatu, więc obu gatunków nie można utrzymywać w ten sam sposób. Większość zwierząt w handlu pochodzi z odłowu, a rozmnaża się je w niewielkim stopniu.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Furcifer verrucosus zamieszkuje suche, gorące regiony południowego i południowo-zachodniego Madagaskaru i nie występuje na wschodzie ani na północy. Gatunek radzi sobie w przekształconym środowisku i często spotyka się go w roślinności wtórnej, ale tam, gdzie to możliwe, preferuje las kolczasty.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Siedliskiem jest suchy las kolczasty, który zielenieje tylko w porze deszczowej. W porze suchej cała okolica staje się szarobrązowa i wysuszona. Pozostałości lasu kolczastego są niskie i gęste, złożone z kolczastych roślin, introdukowanych opuncji i pojedynczych baobabów. Gatunek żyje także w krzewach i zaroślach na wydmach piaszczystych oraz na wyschniętych glebach gliniastych.

Klimat w okolicach Toliary jest gorący. W porze deszczowej (listopad-luty) temperatura w dzień łatwo przekracza 30 °C, a w słońcu może sięgać 45 °C, przy czym opady są skąpe. Średnia miesięczna wynosi 25-27 °C, noce mają 20-22 °C, a dni 30-32 °C. W porze suchej w dzień nadal jest ciepło, ale w czerwcu-sierpniu średnia miesięczna wynosi 20-21 °C, dni mają 26-27 °C, a noce 14-15 °C. Od kwietnia do października pada tylko 3-5 dni w miesiącu. Różnica między dniem a nocą jest duża przez cały rok, a wiele zwierząt ginie w porze suchej.

Hodowla

TERRARIUM

Samiec potrzebuje terrarium siatkowego o wymiarach co najmniej 60 × 60 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), samica co najmniej 60 × 60 × 90 cm. Najważniejsza jest wysokość, a im większe terrarium, tym lepiej. Zwierzęta odchowuje się i trzyma pojedynczo, a łączy tylko na czas kopulacji.

Gatunek jest bardzo płochliwy i często nie je ani się nie porusza, gdy jest obserwowany. Osłonięcie przed wzrokiem jest więc równie ważne jak fizyczne rozdzielenie. Zapewnij gęstą osłonę z wieloma gałęziami o różnej grubości i żywymi roślinami, a terrarium ustaw w spokojnym miejscu. Zwierzę chowa się, przyciskając się do grubej gałęzi, dlatego muszą być grube gałęzie, za którymi może się ukryć.

TEMPERATURA

Wymagania termiczne są podobne jak u *Chamaeleo calyptratus*. W dzień potrzeba 25-30 °C z miejscem do wygrzewania o temperaturze 31-35 °C, a w nocy temperatura powinna spaść o 5-8 °C, do 17-22 °C. Mierz temperaturę powierzchni gałęzi do wygrzewania termometrem na podczerwień i używaj lamp o umiarkowanej mocy w odpowiedniej odległości, aby zwierzę się nie poparzyło.

Chłodny okres trwający około dwóch miesięcy zimą odpowiada porze suchej w obszarze występowania i może pomóc nowym, odłowionym zwierzętom zaaklimatyzować się oraz regulować cykl rozrodczy. W chłodnym okresie noce powinny mieć około 15 °C, a dni najwyżej 25 °C, jak w porze suchej w okolicach Toliary. Samica, która przechodzi wyraźny chłodny okres, składa zwykle tylko jedno zniesienie w roku.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Terrarium należy utrzymywać stosunkowo suche, przy wilgotności powietrza około 40-60 %, i pozwalać mu przeschnąć między zraszaniami. Mimo to gatunek ma takie samo zapotrzebowanie na wodę jak inne kameleony, a jego siedlisko jest suche, ale powietrze bywa często wilgotne. Podawaj wodę codziennie, zarówno przez zraszanie, jak i kroplówkę. Zwierzę pije dużo i długo, gdy pada, a potem wycofuje się, by wyschnąć.

Odwodnienie jest częstą przyczyną problemów u nowych zwierząt. Zadbaj, by w pierwszych tygodniach dostawały dużo wody.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się na otwartych, nasłonecznionych terenach. Zapewnij około 12 godzin światła za pomocą świetlówki T5 HO lub mocnej lampy LED na całej długości terrarium. Naturalne światło słoneczne bez szyby jest dla gatunku korzystne.

UVB jest niezbędne. Strefa Fergusona nie została dla gatunku zmierzona; stosuj strefę 3, jak w przypadku *Furcifer pardalis* i *Chamaeleo calyptratus*. Celuj w indeks UV około 3-4 na gałęzi do wygrzewania i cień niżej, aby zwierzę mogło wybierać. Mierz miernikiem UV i wymieniaj świetlówkę zgodnie z zaleceniami producenta.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Furcifer verrucosus jest owadożerny i zjada duże ilości pokarmu. Podawaj świerszcze, szarańczę, muchy, ćmy, mączniki i drewnojady. Dorosłe zwierzęta wolą dużą zdobycz. Młode rosną szybko i zjadają duże ilości.

Dorosłe osobniki karmi się co drugi dzień. Opylaj owady paszowe wapniem z niewielką ilością D3 oraz suplementem witaminowym w małych dawkach, a owadom podawaj pożywny pokarm 24-48 godzin przed karmieniem. Kontroluj masę ciała, zwłaszcza u samic, ponieważ nadwaga zwiększa ryzyko problemów ze składaniem jaj. Nie przeszkadzaj zwierzęciu podczas posiłku.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest płochliwy i łatwo się stresuje w obecności obserwatorów. Nie bierze się go na ręce, a nowe zwierzę potrzebuje kilku tygodni spokoju. Po przybyciu zwierzę najpierw powinno dostać wodę, potem pokarm, a gdy się zaaklimatyzuje, należy je odrobaczyć i leczyć z innych pasożytów u weterynarza, ponieważ zwierzęta z odłowu często je mają. Leczenie jest mniej obciążające, gdy zwierzę dojdzie do siebie po transporcie.

Zwierzęta są samotnikami i terytorialne, dlatego muszą mieszkać osobno. Samiec zmienia barwę na turkusową lub zieloną, gdy jest zestresowany lub pobudzony.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest znacznie większy od samicy, mniej więcej dwa razy dłuższy i jeszcze cięższy, ma wyższy hełm oraz pełny grzebień grzbietowy z długimi kolcami. Kolce samca widać już przy wykluciu; samica ma ich mniej i są mniejsze. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po 6-10 miesiącach, ale do rozrodu należy je przeznaczać dopiero w wieku 9-12 miesięcy.

GODY I KOPULACJA

Gatunek rozmnaża się wiosną. Wpuść gotową do kopulacji samicę do samca. Samica jest gotowa, gdy jej barwa nabiera głębszego, cynamonowoczerwonego odcienia. Jeśli odrzuca samca, wyjmij ją i spróbuj ponownie później. Jeśli go nie odrzuca, kopulacje mogą trwać przez dni lub tygodnie. Wyjmij samicę, gdy ciemnieje i grozi samcowi, ponieważ to znak, że jest ciężarna. Następnie należy trzymać ją osobno.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja 4-6 tygodni po kopulacji. Składa 30-50 jaj w jednym zniesieniu i 1-2 zniesienia w roku; po wyraźnie chłodnej zimie zwykle tylko jedno. Zapewnij jej duży pojemnik z wilgotną ziemią kwiatową, w której może kopać. W czasie ciąży je więcej, więc podawaj obficie pokarm.

INKUBACJA

Inkubacja jaj przebiega w temperaturze 20-23 °C przez 9-12 miesięcy w warstwie wermikulitu o grubości ok. 5 cm, wilgotnego, ale prawie suchego. Po około dziewięciu miesiącach dodaje się wodę, aby naśladować porę deszczową. Jaja wtedy pęcznieją, a gruba skorupka staje się na tyle cienka, że młode może się wydostać. Długa inkubacja wynika z okresu spoczynku w rozwoju zarodka, który jest powszechny u *Furcifer*.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są stosunkowo łatwe w odchowie. Trzymaj je przy wilgotności powietrza 60-80 % i codziennie podawaj dużo małych owadów, ponieważ szybko rosną. Zwierzęta muszą mieszkać osobno najpóźniej wtedy, gdy zbliżają się do dojrzałości płciowej. Długość życia nie jest udokumentowana; inne duże *Furcifer* żyją 2-5 lat. Nie krzyżuj odmian barwnych w hodowli.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy i błędy w utrzymaniu:

- Odwodnienie u nowych zwierząt z odłowu. Podawaj dużo wody w formie deszczu i kroplówki.
- Robaki jelitowe i inne pasożyty u zwierząt z odłowu. Pozwól zwierzęciu się zaaklimatyzować, a następnie zleć badanie kału u weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.
- Stres, ponieważ gatunek jest bardzo płochliwy. Zwierzę może przestać jeść.
- Choroba metaboliczna kości (MBD) przy zbyt małej ilości UVB, wapnia i D3.
- Nadwaga i problemy ze składaniem jaj u samic.
- Infekcje dróg oddechowych przy stojącym powietrzu.
- Oparzenia od lamp zawieszonych zbyt blisko.

Skontaktuj się z weterynarzem z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je, traci na wadze, siedzi ciemne i ospałe lub oddycha z otwartym pyskiem.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.